

Adatbázisok - 3. előadás

Horváth Árpád <horvath.arpad@amk.uni-obuda.hu>

Óbudai Egyetem
Alba Regia Műszaki Kar (AMK)
Székesfehérvár

2015. október 15.

Vázlat

- 1 Az adatmodellezés szintjei
- 2 Adatbázis tervezés
- 3 Relációs algebra

Az adatmodellezés szintjei

- Fogalmi modell készítése
  - az egyedek és kapcsolataik ábrázolása, az oszlopok ábrázolása opcionális
- Logikai modell készítése
  - a logikai modell tartalmazza az egyedeket, az attribútumokat a jellemzőikkel és az egyedek közötti kapcsolatokat
- Fizikai modell készítése
  - adatbázis-kezelőtől függően kerül megvalósításra, a logikai modell alapján

Vázlat

- 1 Az adatmodellezés szintjei
- 2 Adatbázis tervezés
- 3 Relációs algebra

Az adatbázis tervezés egy lehetséges folyamata

- Követelmények rögzítése
  - az adatbázis céljának és a tárolandó adatoknak a leírása
  - hasznos, ha felhasználói felület tervek is készülnek az adatbevitel és az adat megjelenítéssel kapcsolatban
- Attribútumok elemzése
  - annak meghatározása, hogy milyen egyedeket és attribútumokat hozunk létre
  - az attribútumok jellemzőinek elemzésével (érték tartomány, adattípus, számosság, szabályok, összetettség, kulcsjelöltség) megállapíthatjuk, hogy valóban az egyed attribútumáról van-e szó.
  - egyedek modellezése mintaadatokkal (kiderülhetnek további problémák az attribútumokkal kapcsolatban)

Az adatbázis tervezés egy lehetséges folyamata

- Logikai E-K diagram készítése
  - egy áttekintést kapunk a az adatbázis egyedeiről és kapcsolatairól
- Logikai E-K diagram készítése
  - az attribútumok adattípusainak meghatározása, pontosítása
  - az egyedek közötti kapcsolatok részletes kidolgozása
- Ellenőrzés
  - a logikai modell ellenőrzése a normálizálás segítségével
  - modell javítása

Az adatbázis tervezés egy lehetséges folyamata

- Fizikai adatmodell létrehozása
  - a logikai modell implementálása egy konkrét adatbázis-kezelőben
  - nézetek, függvények, triggerok készítése
  - jogosultságok beállítása

Vázlat

- 1 Az adatmodellezés szintjei
- 2 Adatbázis tervezés
- 3 Relációs algebra**

Relációs algebra

- A relációs adatmodell kezelésének elméleti megalapozása, a halmazelméletre és az elsőrendű logikára épül.

Relációk uniója (1)

- Legyen R és S kettő n -ed fokú reláció. Ezek unióján azt az $R \cup S$ szintén n -ed fokú relációt értjük, amelyek rekordjai vagy az R -nek, vagy az S -nek, vagy mindekettőnek elemei.
- R reláció

a	b	c
1	2	3
4	5	6

- S reláció

d	e	f
7	8	9
10	11	12

Relációk uniója (2)

- $R \cup S$

g	h	i
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12

Relációk metszete (1)

- Két n -ed fokú R és S reláció $R \cap S$ metszetén azt a relációt értjük, amely R és S közös sorait tartalmazza.
- R reláció

a	b	c
1	2	3
4	5	6

- S reláció

d	e	f
7	8	9
4	5	6

Relációk metszete (2)

- $R \cap S$

g	h	i
4	5	6

Relációk különbsége (1)

- Két n -ed fokú R és S reláció $R - S$ különbségén azt a relációt értjük, amelynek sorai R -nek elemei, de S -nek nem.
- R reláció

a	b	c
1	2	3
4	5	6

- S reláció

d	e	f
7	8	9
4	5	6

Relációk különbsége (2)

- $R - S$

g	h	i
1	2	3

Descartes-szorzat (1)

- Legyen R n -ed fokú és S m -ed fokú reláció. A relációk Descartes-szorzatán azt az $n + m$ -ed fokú $R \times S$ relációt értjük, amelyben minden sor első részét az R relációból, második részét az S relációból vesszük és R minden egyes sora mellé S sorait minden lehetséges módon hozzárendeljük.
- R reláció

a	b	c
1	2	3
4	5	6

- S reláció

d	e	f
7	8	9
10	11	12

Descartes-szorzat (2)

- $R \times S$

a	b	c	d	e	f
1	2	3	7	8	9
1	2	3	10	11	12
4	5	6	7	8	9
4	5	6	10	11	12

Relációk hányadosa (1)

- Legyen R n -ed fokú és S m -ed fokú reláció, ahol $n > m$. Az R és S relációk hányadosán azt az $R \div S$ relációt értjük, amely $n - m$ oszlopból áll és amelynek Descartes-szorzata az S relációval benne van az R relációban, azaz $(R \div S) \times S \subseteq R$.
- R reláció

a	b	c	d
8	9	3	4
8	9	6	7
10	11	3	4
10	11	6	7
1	2	3	4
4	4	6	7

Relációk hányadosa (2)

- S reláció

e	f
3	4
6	7

- $R \div S$

g	h
8	9
10	11

Projekció (1)

- A projekció művelet során egy R relációból attribútumokat választunk ki és ezekkel új relációt képzünk. Az így kapott relációt az R reláció projekciójának nevezzük és így jelöljük $\pi (a_1, a_2, \dots, a_n)(R)$, ahol $a_1, \dots, a_n$ a kiválasztott attribútumok nevei, vagy sorszámjai.
- R reláció

a	b	c	d	e	f
1	2	3	7	8	9
1	2	3	10	11	12
4	5	6	7	8	9
4	5	6	10	11	12

Projekció (1)

- $S = \pi (b, c, f)(R)$

b	c	f
2	3	9
2	3	12
5	6	9
5	6	12

Szelekció (1)

- A szelekció művelet során sorokat választunk ki az egy R relációból egy F formula által meghatározott módon, amely a $\sigma_F(R)$ relációt eredményezi.
- Az F formula egy kifejezés, amely attribútum neveket, aritmetikai és logikai műveleteket tartalmazhat.
- R reláció

a	b	c
1	2	3
4	5	6
7	8	3

Szelekció (1)

- $S = \sigma(a < 2 \vee c = 3)(R)$

a	b	c
1	2	3
7	8	3

Összekapcsolás (join)

- Az összekapcsolás művelete két reláció között egy vagy több közös attribútumon alapul és valamely feltétel által meghatározott.
- $R \bowtie S = \sigma_F(R \times S)$
- A join műveletnek számos formája van.